

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/M.H.A.-01/4 (Önaraştırma)

Karar Sayısı : 01-33/329-93

Karar Tarihi : 17.7.2001

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

İl. Başkan : Dr. Kemal EROL

Üyeler : Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN,
R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Mustafa PARLAK,
Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL

B- RAPORTÖRLER: M.Haluk ARI, Metin HASSU

C- ŞİKAYET EDEN: Re'sen

D- HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN

Türkiye Özel Sektör Havacılık İşletmeleri Derneği
Özgen Sokak, No:6 Florya/İstanbul

E- DOSYA KONUSU: Türkiye Özel Sektör Havacılık İşletmeleri Derneği (TÖSHİD)'nin üye şirketlerin dış hat uçuşlarına yönelik olarak minimum fiyat belirlemek suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddiası.

F- İDDİALARIN ÖZETİ: Dünya Gazetesi'nin 18.1.2001 tarihli haberinde, TÖSHİD Yönetim Kurulu Başkanı'nın, TÖSHİD üyesi özel sektör havayolu şirketlerinin dış hat uçuşlarında her ülke için minimum fiyat belirlediklerini açıkladığı ifade edilmektedir.

G- DOSYA EVRELERİ: Dünya Gazetesi'nde yer alan 18.1.2001 tarihli haber üzerine düzenlenen Bilgi Notu 13.2.2001 tarih, 01-08 sayılı Kurul toplantısında değerlendirilmiştir. Anılan toplantıda alınan 01-08/79-M sayılı Karar üzerine hazırlanan 3.5.2001 tarih ve D4/1/M.H.A.-01/4 sayılı İlk İnceleme Raporu, 15.5.2001 tarih, 01-23 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca 01-23/218-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca ve Rekabet Kurumu Başkanlığı'nın 13.7.2001 tarih, REK.0.08.00.00/40 sayılı önergesiyle sevk edilen 18.6.2001 tarih ve D4/2/M.H.A.-01/5 sayılı Önaraştırma Raporu ve 11.7.2001 tarihli Ek Bilgi Notu 17.7.2001 tarih, 01-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara varılmıştır.

H- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Raportörler, TÖSHİD tarafından dış hat uçuşu yapılan ülkeler için fiyat belirlenmesi eyleminin, Türkiye pazarını etkilememesi ve sektörün sahip olduğu rekabetçi yapı nedeniyle uygulama kabiliyetinin bulunmaması nedenleriyle 4054 sayılı Kanun kapsamında bir ihlal teşkil etmediği görüşüne ulaşmışlardır.

İ- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Öneraştırma konusu çerçevesinde ilgili ürün pazarı, "Türkiye çıkışlı/varışlı tarifeli ve charter dış hat yolcu taşımacılığı hizmetleri pazarı" olarak tespit edilmiştir.

Coğrafi Pazar: İlgili coğrafi pazar tanımı kısaca şehir-eşli kavramı ile açıklanabilir. Şehir-eşli tabiri, başlangıç noktası kalkışın gerçekleştiği şehir, sonuç noktası ise varış yerinde bulunan şehir olan hattır. Dolayısıyla ilgili coğrafi pazar, "uçuşların gerçekleştirildiği yabancı şehirler ile Türkiye'deki şehirler arası uçuş hatları"dır.

I.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Öneraştırma döneminde Kurum raportörleri tarafından yapılan incelemelerde, Dünya Gazetesi'nde yer alan röportajda ifade edilenin aksine özel havayolu şirketleri arasında bir anlaşma tespit edilememiştir. Ancak TÖSHİD tarafından, dış hat uçuşu yapılan ülkeler için minimum fiyat belirlendiği ve bu durum hakkında Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'ne bilgi verildiği belirlenmiştir. TÖSHİD Yönetim Kurulu Üyeleri'nin imzasını taşıyan konuya ilişkin yazı uçuş yapılan on ülke için belirlenen minimum fiyatları içermektedir. TÖSHİD yetkililerine göre bu uygulamadaki asıl amaç sektörün ölü sezonu olarak nitelendirilen talebin daraldığı kış aylarında maliyetin altında satışların engellenmesi ve bu şekilde bugüne kadar pek çok teşebbüsün iflas etmiş olduğu ve halen faaliyette bulunan teşebbüslerin de biri hariç tamamının zarar etmekte olduğu sektörde bundan sonra yaşanması muhtemel iflas olaylarının önlenmesidir.

Anılan belgeye ilişkin olarak derneğin karar defterinde bir kayıt tespit edilememiş olmakla birlikte, 4054 sayılı Kanun açısından bir teşebbüs birliği olan TÖSHİD'in yönetim kurulu üyelerince imzalanmış olması nedeniyle belge bir teşebbüs birliği kararıdır.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi teşebbüsler arası anlaşmalar, teşebbüs birlikleri kararları ve uyumlu eylemler yoluyla rekabetin sınırlandırılmasını, engellenmesini ve bozulmasını yasaklamaktadır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında örnek olarak sayılan bu haller arasına "Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi" denilmek suretiyle fiyatın belirlenmesi de dahil edilmiştir.

Öte yandan, 4054 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesi Kanun'un coğrafi olarak uygulanacağı sınırları Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlemiştir. Buna göre, herhangi bir rekabet ihlalinin Kanun kapsamında değerlendirilebilmesi için Türkiye'deki bir piyasayı etkilemesi gerekmektedir.

Öneraştırma konusu uygulamada yabancı tur operatörleri için fiyat belirlenmektedir. Buna göre, havayolu şirketi yabancı tur operatörüne uçağını sezonluk olarak bırakmakta, operatör ise almış olduğu koltukları düzenleyeceği turun paketine dahil ederek kendi müşterisine satmaktadır. Bu çerçevede anlaşma yapılan tur operatörünün ve sonraki aşamada tur operatörünün satış yaptığı yolcuların Türkiye'de yerleşik kişiler olmaması ve koltukların pazarlanması işleminin tamamen yurtdışında gerçekleşiyor olması dolayısıyla incelemeye konu teşebbüs birliği kararı Türkiye'deki pazarlardaki rekabeti etkilememektedir.

Diğer yandan, söz konusu özel havayolu şirketleri tur operatörlerinin programı doğrultusunda yurtdışından yolcu getirmek için giderken, belirlenen hatta boş gitmemek amacıyla Türkiye'den yolcu taşımaktadırlar. Anılan uçuşlar için yapılan bilet satışlarında fiyatların -önaraştırma konusu olan tarifenin dışında- piyasa koşullarında gerçekleşen fiyatlar olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle ilgili pazarın esas olarak Türkiye çıkışlı-varışlı dışhat seferleri olarak belirlenmesine karşın rekabete aykırı kararın yabancı havaalanından başlayacak uçuş ile gerçekleşecek olması karşısında olumsuz etkinin Türkiye piyasasında hissedilmediği sonucuna varılmıştır. Kaldı ki, sektörün sahip olduğu rekabetçi yapı dikkate alındığında Türkiye pazarında bu şekilde bir kararın uygulama kabiliyetinin bulunmadığı açıktır.

J- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmelerin doğrultusunda, Türkiye Özel Sektör Havacılık İşletmeleri Derneği'nin dış hat uçuşlarında her ülke için minimum fiyat belirlenmesine yönelik kararının, ilgili hizmetin esas olarak yurt dışında pazarlanıyor olması ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'ndeki piyasaların etkilenmemesi nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un kapsamı dışında olduğuna ve bu çerçevede Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.